

Příběhy našich sousedů

Závěrečná práce

Ing. Petr Eliáš

Škola: ZŠ Pardubice-Polabiny, npor. Eliáše 344

Realizační tým: **Nikola Greššová, Aneta Kábrtová, Sylva Neradová, Jakub Křen,
Lukáš Novotný**

Garant: **PhDr. Petr Středa, Ph.D.**

Petr Eliáš se narodil 19. října 1935 v Pardubicích. Byl třetím z pěti synů Vladimíra a Anny Eliášových. Jeho otec Vladimír Eliáš byl záložním důstojníkem československé armády, nadporučíkem dělostřelectva, který po ukončení základní vojenské služby roku 1925 pracoval jako administrativní pracovník cihelny v Holicích a od roku 1927 pak provozoval vlastní cihelnu ve Chvojenci. Pokles odbytu v důsledku hospodářské krize jej donutil v srpnu roku 1935 cihelnu uzavřít. Stal se tajemníkem *Zájmového sdružení cihlářských podniků pro Pardubice, Chrudim a okolí* se sídlem v Pardubicích. Proto se se svojí rodinou v září roku 1935 přestěhoval do Pardubic. Jejich novým domovem se stal přízemní jednopokojový byt v domě U Tří kosů v ulici K Višňovce 1560. Právě zde se mu krátce po přestěhování narodil třetí syn, který dostal jméno Petr.

Petr Eliáš zahájil svoji školní docházku na chlapecké škole v Pardubicích Na Skřivánku roku 1941. Začátek jeho školní docházky poznamenala zdravotní komplikace: onemocněl spálou a spalničkami. Od 5. září do 1. října 1941 proto pobýval u prarodičů ve Chvojenci. Absence z počátku školního roku se patrně promítla i do výsledného hodnocení. Na jeho vysvědčení z první třídy, psaném na dvojjazyčném německo-českém formuláři, vidíme samé dvojky s výjimkou prvouky a náboženství. Náboženství nebylo Petrovi nijak cizí. Rodina Eliášových byla hluboce religiózně založena, všichni synové byli vychováni v katolické víře. O Petrově matce Anně Eliášové uvedl s ironií sobě vlastní o mnoho let později v knize *To na tobě doschne* Petrův bratranec, spisovatel Ivan Kraus, že „*teta Anna je dodnes nejzbožnější osobou, kterou jsem kdy v životě poznal.*“ Petrův třídní učitel si již v první třídě povšiml i jeho významného charakterového rysu: na vysvědčení do poznámky uvedl, že je „*vážnějšího založení.*“

V témže roce 1941 zaniklo *Zájmové sdružení cihlářských podniků pro Pardubice, Chrudim a okolí*. Rodina naštěstí nezůstala dlouho bez příjmů. Vladimír Eliáš se o několik měsíců později stal úředníkem Městské technické kanceláře pardubického magistrátu. Za okupace byl npor. Vladimír Eliáš zapojen v protinacistickém odboji. Naštěstí nebyl nikdy prozrazen. Ilegální činnost se mu dařilo před rodinou úspěšně tajit, a tak si chlapci z doby války v Pardubicích vybavují jen večerní obchůzky ztemnělým městem, když je otec bral na kontrolu zatemnění, na kterou jako zaměstnanec magistrátu musel dohlížet. Petrův mladší bratr Bohuslav si vzpomíná, že byli s Petrem právě u dědy ve Chvojenci a vezli se na voze se senem, když v dálce nad Pardubicemi zahlédli na obloze zářící letadla. Několik okamžiků poté se zdáli ozval hluk, nad městem se objevil černý kouř, který se táhl směrem k Hradci Králové. Stali se tak svědky nejtěžšího bombardování Pardubic 24. srpna 1944.

Válka tragicky vstoupila do života rodiny Eliášových ve svém závěru. Dne 8. května 1945 dopoledne se npor. Vladimír Eliáš spolu s dalšími důstojníky v uniformách čs. armády shromáždili před budovou radnice a vydali se odtud na demonstrativní pochod městem. Pochodovali po dnešní třídě Míru k někdejší jezdeckým kasárnám čs. armády, které stály v prostoru dnešního obchodního centra AFI Palace, pozdravováni nadšenými kolemjdoucími. Na křižovatce třídy Míru s ulicí Sladkovského dostihl skupinku důstojníků německý obrněný vůz, který úmyslně najel do čela skupiny a současně zahájil palbu. Tento incident si vyžádal 16 zraněných, z čehož dvě byla zranění smrtelná. Na místě střetu svým zraněním podlehl npor. Vladimír Eliáš.

Roku 1991 byla jeho jménem pojmenována někdejší Spojovací ulice v Pardubicích - Polabinách. Jméno Vladimíra Eliáše tak nese od té doby i naše základní škola. Z iniciativy vedení školy byla 7. května 2015, při příležitosti 70. výročí jeho tragického úmrtí, na budově školy npor. Vladimíru Eliášovi odhalena pamětní deska a vydána kniha, pojednávající o jeho životě. Proto jsme se rozhodli při realizaci projektu *Příběhy našich sousedů* upřít svoji pozornost na rodinu Eliášových a vybrali jsme Vladimírova syna Petra.

Po smrti svého muže se Anna Eliášová ocitla se svými pěti nezletilými syny zcela bez prostředků. Vdovský důchod jí byl přiznán teprve dodatečně. Proto ráda přijala nabídku bydlení od svého mladšího bratra Jaroslava, který se po válce stal národním správcem hotelu Zlatý lev v Liberci, a roku 1946 se k němu s rodinou přestěhovala. Její bratr však po komunistickém převratu roku 1948 emigroval do Kolumbie, a rodina se tak ocitla v podezření z nepřátelského postoje k režimu.

Po ukončení základní školy se Petr Eliáš stal studentem arcibiskupského gymnázia v Praze, které však bylo roku 1952 uzavřeno. Studium dokončil na gymnáziu v Liberci. Jeho přáním bylo vystudovat teologii a stát se knězem. To mu však nebylo umožněno. Vystudoval tedy na ČVUT fakultu Chemicko–technologickou, obor makromolekulární chemie. Po určitou dobu pracoval v týmu Otto Wichterleho, poté nastoupil jako inženýr do továrny na plastové výrobky v Proseči u Liberce. Práce jej však vnitřně nenaplněovala. Znovu se pokusil ucházet o studium teologie, leč i tentokrát byl odmítnut s poukazem na skutečnost, že jednu vysokou školu již vystudoval a studovat další již nemá nárok.

Petr Eliáš byl člověk uzavřený, zahloubaný, cílevědomý, na sebe velmi přísný. Byl vášnivý čtenář. Na společné rodinné fotografii v kuchyni je to ten v koutě s knížkou v ruce. Měl velký talent na jazyky. Podle svědectví Bohuslava Eliáše se italsky naučil během jednoho prázdninového pobytu. Stejně jako celá rodina měl kladný vztah k hudbě. Na jiné rodinné

fotografii je zachycen se svými bratry při hudební produkci. Za studií v Praze nevynechal jediný koncert České filharmonie.

Přes nepřízeň doby se cílevědomý Petr Eliáš rozhodl jít si za svým snem. Roku 1964 se mu podařilo vyjet s Čedokem na zájezd do Vídně, odkud se však již nevrátil. O svém úmyslu emigrovat rodinu předem neinformoval. Měsíc o něm neměli žádné zprávy, teprve poté jim jeden z účastníků zájezdu vyřídil Petrův vzkaz, v němž rodině oznámil svůj úmysl zůstat v zahraničí. Zpočátku mu to měli trochu za zlé, zejména proto, že byli vystaveni nepříjemné pozornosti komunistické Státní bezpečnosti. Zpětně si začali dávat do správných souvislostí četné Petrovy výroky, že musí pryč, protože „*se tady dusí*“, pochopili jeho konání a dodatečně mu jeho krok schválili. Přáli mu to. Proběhlo vyšetřování, při němž byli ostatní členové rodiny opakovaně vyslýcháni. Státní bezpečností na ně byl vyvíjen nátlak, aby se Petra otevřeně zřekli, což pochopitelně odmítli. Petr Eliáš byl v nepřítomnosti odsouzen na tři roky nepodmíněně za nedovolené opuštění republiky.

Petr odjel z Vídně do Říma a na zdejší Gregoriánské univerzitě konečně mohl vystudovat teologii. Roku 1971 byl vysvěcen na kněze. Jeho snem bylo působit jako misionář v nějaké bohem zapomenuté končině a pomáhat tam potřebným. Díky svým jazykovým schopnostem byl však předurčen pro jiné úkoly. Několik let působil jako kněz ve Švýcarsku. Po smrti duchovního správce československé komunity v Austrálii byl biskupem Škarvadou vyslán do Austrálie, kde poté působil plných 15 let. Na starosti měl přes sedm tisíc duší, jeho farnost se rozprostírala po celém kontinentu. Sídlil v Sydney, odkud cestoval do všech končin Austrálie. Československým emigrantům poskytoval nejen duchovní, ale i materiální pomoc. Nově příchozím zprostředkovával kontakty na ubytování a zaměstnání, vypomáhal jim hmotně, leckdy nechal potřebné nějaký čas bydlet u sebe. Jeho někdejší přísná povaha se proměnila v povahu laskavou, podle mnohých svědectví by se rozdal. Dle slov Bohuslava Eliáše se jeho bratr Petr nakonec s působením v Austrálii smířil a jediné, nač si stěžoval, bylo zdejší vlhké klima.

Komunikace mezi Petrem Eliášem a jeho rodinou v Československu nebyla vůbec jednoduchá. Všechny dopisy od něj byly československými bezpečnostními orgány otevírány a čteny. Pro dopisy si Eliášovi museli chodit na úřad, kde je dostávali již otevřené. Proto se v nich omezovali jen na všeobecná sdělení. Vycestovat za Petrem mohli až na konci 60. let, v době Pražského jara, kdy je ještě jako student teologie provedl po Římě.

Krátce po sametové revoluci, na začátku roku 1990, se Petr Eliáš mohl konečně podívat domů. Při příležitosti návštěvy papeže Jana Pavla II. v Praze v dubnu téhož roku odsloužil mši v kostele sv. Kříže v Praze Na Příkopech. Definitivně se do vlasti vrátil až

v únoru roku 1991. Stal se knězem v kostele sv. Antonína v Praze na Strossmayerově náměstí.. Krátce na to byl jmenován arciděkanem katedrály sv. Bartoloměje v Plzni. Významnou měrou se zasloužil o organizační zajištění vzniku plzeňské diecéze. Náročná jednání byla 31. května 1993 završena oficiálním vznikem Biskupství plzeňského, jehož prvním biskupem se stal mons. František Radkovský. Petr Eliáš, kterého práce při zřizování biskupství značně fyzicky i psychicky vyčerpala, si mohl konečně vzít dovolenou.

Poté co v neděli 18. července 1993 odsloužil večerní mši, se kolem dvacáté hodiny odebral na týdenní dovolenou do svého někdejšího působiště ve Švýcarsku. Nedaleko Klatov se mu udělalo nevolno, a tak zastavil na odpočívadle u silnice, položil hlavu na volant, aby si na chvíli odpočinul. Právě takto jej zastihla smrt. Cyklista, který jel náhodou kolem, si povšiml řidiče, který měl hlavu položenou na volantu. Řekl si, že patrně odpočívá a jel dál. Když se však o hodinu později vracel stejnou cestou zpět a viděl řidiče sedět ve stále stejné poloze, bylo mu to podezřelé, zastavil a šel k autu. Když otevřel dveře, svezlo se ven bezvládné tělo pátera Petra Eliáše. Na toto místo se vypravili dva jeho mladší bratři, Bohuslav a Jaroslav. Chtěli vědět, co bylo tím posledním, co viděl. S jistým uspokojením zjistili, že *„to bylo krásný kukuřičný pole, nebylo to žádné smetiště. Tak jsme říkali ano, dobře, aspoň to, že odešel s tímhle tím pohledem na hezkou českou krajinu.“*

Páter Petr Eliáš zemřel v 57 letech na infarkt. Pohřben byl v Liberci, kde dosud žije velká část jeho rodiny. Byl cílevědomý a měl velkou touhu pomáhat lidem. Přesto, že to nebylo vůbec jednoduché, si vyvzdoroval v krajně nepříznivé době svou cestu, prosadil své právo zvolit si svůj osud.

Prameny a literatura

- <http://www.kpp.iipardubice.cz//1180003633-zili-mezi-nami-pater-petr-elias.php>.
- http://www.pola.name/elias_cz4.html.
- Ivan KRAUS, *To na tobě doschne*, Praha 1991.
- Petr STŘEDA, *Zapomenutý příběh npor. Vladimíra Eliáše*, Ústí nad Orlicí 2015.
- Rozhovor s Bohuslavem Eliášem, 31.3.2015.
- *Vysvědčení Petra Eliáše*, SOkA Pardubice, f. Národní škola chlapecká na Skřivánku, inv.č. 37.

Přílohy

- 01 – Vysvědčení Petra Eliáše z první třídy, SOkA Pardubice.
- 02 – Vysvědčení Petra Eliáše ze čtvrté třídy, SOkA Pardubice.
- 03 – Synové npor. Vladimíra Eliáše, soukromý archiv rodiny Eliášových.
- 04 – Rodina Eliášových při společné hudební produkci, soukromý archiv rodiny Eliášových.
- 05 – Anna Eliášová se svými syny, soukromý archiv rodiny Eliášových.
- 06 – Student Petr Eliáš, soukromý archiv rodiny Eliášových.
- 07 – Ing. Petr Eliáš, soukromý archiv rodiny Eliášových.
- 08 – Páter Petr Eliáš, soukromý archiv rodiny Eliášových.
- 09 – Páter Petr Eliáš při výkonu svého poslání, soukromý archiv rodiny Eliášových.
- 10 – Záznam v evidenci StB, Archiv bezpečnostních složek.
- 11 – Parte Ing. Petra Eliáše, soukromý archiv rodiny Eliášových.